

تقویت هوش

و

استعداد تحصیلی کودکان و نوجوانان

تهیه و تنظیم:
مسرور نعمت‌اللهی

نعمت‌اللهی، مسرور، ۱۳۳۲ -
تقویت هوش و استعداد تحصیلی کودکان / [تألیف] مسرور نعمت‌اللهی . -
تهران: شیاهنگ، ۱۳۷۱.
۳۳۶ ص. جدول، مصور.

ISBN 964-6127-29-0

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۳۳۶.

چاپ دوم: ۱۳۸۲.

۱. آزمونهای هوش -- مسائل، تمرینها و غیره. الف. عنوان.

۳۷۱/۲۶

ت ۷ / ۱۱۳۱ LB

محل نگهداری:

کتابخانه ملی ایران

۶۲۶-۷۱ م

انتشارات شیاهنگ

تقویت هوش و استعدادهای تحصیلی
کودکان و نوجوانان

تألیف مسرور نعمت‌اللهی
حروف‌نگاری رای نقش
لینوگرافی صدف
چاپخانه چاپ نوبهار
صحافی شکب
چاپ اول ناشر ۱۳۸۲
شمارگان ۳۰۰۰ جلد

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک) ۹۶۲-۶۱۲۷-۲۹-۰

International Standard Book Number (ISBN) 964 - 6127 - 29 - 0

حق چاپ محفوظ است

دفتر مرکزی و مرکز پخش: روبه‌روی دانشگاه تهران، خیابان زاندارمری، پلاک ۱۰۱، تلفن ۶۹۶۲۲۳۵-۶ فاکس ۶۲۶۰۳۶۵

فروشگاه انقلاب: روبه‌روی دانشگاه تهران، پلاک ۱۳۳۰ تلفن ۶۲۹۱۰۹۸

فروشگاه فروودین: روبه‌روی دانشگاه تهران، خیابان فروودین، ساختمان ناشران، پلاک ۱۶ تلفن ۶۹۱۳۱۷۵

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	سخنی با آموزگاران بزرگوار و اولیاء
۱۵	روابط بین حروف و کلمات
۶۹	روابط بین اعداد
۸۹	دقت (قدرت تشخیص)
۱۱۹	روابط اشکال
۱۶۵	دقت (قدرت انطباق)
۱۹۱	قدرت تجسم
۲۰۵	مسائل ریاضی و استدلال منطقی
۲۴۷	سؤالات گوناگون درک صحیح
۲۶۱	چیستان

پاسخنامه

۲۶۵	روابط حروف
۲۷۵	روابط اعداد

۲۸۱	تصاویر دقت
۲۸۷	روابط اشکال
۳۰۰	دقت
۳۰۱	قدرت تجسم
۳۰۳	مسائل ریاضی و استدلال منطقی
۳۲۵	مسائل متفرقه
۳۲۷	رمزنویسی
۳۳۰	معلومات علمی
۳۳۱	چستان‌ها
۳۳۲	پرسشنامه ارزیابی
۳۳۳	فهرست منابع

«به نام خدا»

پیشگفتار

دکتر اسبورن، از پیشگامان و صاحب نظران معروف جهان، در زمینه اصول و تکنیک پرورش استعدادها برای خلاقیت، معتقد است:

توانایی‌های فکری چهار دسته هستند:

۱. جذب: یعنی بکار بردن توجه و توانایی مشاهده
 ۲. ضبط: یعنی حفظ کردن و بخاطر آوردن
 ۳. استدلال: توانایی تجزیه و تحلیل و قضاوت
 ۴. خلاقیت: توانایی تجسم، پیش بینی و ایجاد ایده‌های جدید
- به نظر او سه مورد اول را امروزه تا اندازه زیادی، کامپیوتر انجام می‌دهد. لیکن، هیچ ماشینی قادر به خلاقیت و کشف ایده‌های جدید نخواهد بود.
- وی در واقع، مهم‌ترین کارآیی مغز را، خلاقیت و کشف ایده‌های جدید می‌داند. و هم نظر با تجربه ۸۰ ساله دانشمندان و روانشناسان بزرگ، که معتقد به پرورش

توانایی‌های مختلف مغز، از جمله، دقت، تفکر، تجزیه و تحلیل، تجسم و... می‌باشند معتقد به پرورش و هدایت مغزها به سمت خلاقیت و ابداع می‌باشد. تست‌های هوش که از ۱۹۰۴ تا بحال در جهان سیر تکاملی خود را می‌پیماید، همیشه کوشیده تا میزان توانایی‌های مختلف بشر را مشخص کند. امروزه با توجه به همان تست‌های هوش و تمرین‌های متنوع دیگر، کوشش می‌شود تا با تقویت قوه تفکر و تخیل و تجسم و بالا بردن قدرت تجزیه و تحلیل و استدلال منطقی و تمریناتی برای تقویت دقت و حافظه، کودک را به سمت ابداع و خلاقیت سوق دهند. زیرا سؤالات مختلف و تست‌های گوناگون، ورزشی است برای ذهن، و کودک را به فعالیت فکری متنوع دعوت می‌کند، به مغزش بال و پر می‌دهد تا به هر جا که می‌خواهد پرواز کند، و کنجکاو وی را تحریک می‌کند تا بالاخره به سوی کشف تازه‌ای گام بردارد. هر کشف تازه کودک را خرسند می‌کند و به او اعتماد به نفس هدیه می‌دهد و به مرور از او انسانی دقیق‌تر، حساس‌تر و اندیشمندتر می‌سازد، که به محیط اطراف خود و رویدادها با دیدی عمیق‌تر می‌نگرد و در جستجوی علت‌ها، پدیده‌ها و پیامدها کنجکاو بیشتری می‌کند و بدینسان زمینه محکمی برای ایده‌های جدید و خلاقیت او فراهم می‌شود.

پروفسور آیسینک که از صاحب نظران بنام هوش سنجی و پرورش استعداد است تمرین روی تست‌های هوش را عاقلانه و خیلی مفید می‌داند. بسیاری دیگر از متخصصین این امر در سراسر جهان، حتی کلاس‌هایی برای پرورش استعداد و خلاقیت تشکیل داده‌اند و این دانش به صورت نهضتی جوان در سراسر جهان پیشرفته علمی هر روز جای بیشتری باز می‌کند. متأسفانه مانند سایر دستاوردهای علمی جدید، کشورهای جهان سوم از این امر محرومند. این کشورها بی توجه به نیاز حیاتی پرورش مغزهای خلاق، تحت یک شیستم آموزشی غلط، نه تنها استعدادها را پرورش نمی‌دهند، بلکه با بکارگیری شیوه‌های کهن، غیر علمی، استعماری و یا بی هدف و کوتاه بینانه، مغزها را به سوی انفعال و بی عملی سوق می‌دهند. استعدادها را در نقطه با دانشی سطحی

آب می‌دهند و مجموعه‌ای از محفوظات آشفته و درهم‌دوخته آموزش برای فرد باقی می‌گذارند. به همین دلیل است که حاصل ده‌ها سال کلیه آموزش و پرورش بر روی میلیون‌ها کودک و نوجوان و جوان در این کشورها، معدوم و مبتکران و دانشمندانی است که از تعداد انگشتان یک دست تجاوز نمی‌کند.

بنابراین جای خالی چنین فعالیت‌هایی که به پرورش استعداد بینجامد، اعم از تغییر نظام آموزشی، تالیف کتب مختلف، ایجاد کلاس‌های گوناگون، ایجاد مراکز تحقیق، انجام تست‌ها و ارزشیابی‌های متعدد، در این کشورها بسیار چشمگیر است.

کتاب حاضر که سعی کوچکی در بخش تالیف کتاب انجام داده، از نظرات بسیاری از پژوهشگران و صاحب نظران جهان از جمله، آیسینک، ژان پیازه، پلاتونوف، ترندایک، گلن ویلسون، آلفرد بینه، و کسلر، امون بوتلر، سربریاکوف، سرریل برت، بینت، اسبورن و... و همچنین از تست‌های هوش کشورهای مختلف از جمله آمریکا، شوروی، انگلیس، فرانسه، آلمان، سوئد، هلند و بلژیک و... بهره جسته است.

با توجه به نیاز اساسی پرورش استعدادها که دیر یا زود می‌باید در جهان عقب نگه داشته شده جای خود را باز کند، هر گام کوچک می‌تواند مؤثر باشد. مؤلف، با پشتوانه هفده سال معلمی در مراحل مختلف آموزشی، و سال‌ها تجربه در کلاس‌های پرورش استعداد و هوش و با تکیه بر دانش اندک خود، کوشیده است با توجه به نیازهای جامعه و هماهنگی تست‌های کشورهای دیگر با ایران و آزمایش روی کودکان مختلف (سنین بین ۸ تا ۱۲ سال) از لابلای هزاران صفحه کتاب‌های مختلف ایرانی و غیر ایرانی، تمریناتی را انتخاب و جمع‌آوری نماید. به امید اینکه این تلاش کوچک جرقه‌ای برای صاحب نظران باشد تا با قلم و نظر و قدم خود، آن را به کمال برسانند.

بهر حال مؤلف هیچ گونه ادعایی به جز علاقه فردی برای کمک به پرورش استعداد کودکان ندارد و شک نیست که ابجد خوان این دانش جدید، پیچیده و گسترده می‌باشد.

و خلاصه اینکه این کتاب در واقع هدیه ناقابل یک معلم است برای کودکان محروم و وطنش. به امید اینکه حداقل حرکتی را در آنان به سوی خلاقیت ایجاد کند.

مرور نعمت الهی

www.ketab.ir

سخنی با آموزگاران بزرگوار و اولیا

انگیزه و هدف جمع آوری کتاب حاضر که چندین سال بطول انجامید و بیش از هزار ساعت وقت مفید را به خود اختصاص داد، این بود که وسیله‌ای و تمریناتی در اختیار شما و کودکان قرار گیرد تا به کمک آن بتوان توانایی‌های مختلف ذهن کودکان را پرورش داد.

با توجه به اینکه در این جمع آوری، از نظرات صاحب نظران بسیاری استفاده شده است امید است که موجب تقویت عمومی استعداد کودکان بشود. البته نباید چنین تصور گردد که با یک دوره کار کردن روی تمرینات و سؤالات کتاب، کودک از این روبه آن رومی‌شود. بلکه هدف فقط ایجاد حرکت نخست در او، و تحریک ذوق و شوق وی بوده تا نهایتاً به تقویت:

دقت

حافظه

سرعت عمل

قدرت کشف روابط

قدرت استدلال و تجزیه و تحلیل

قدرت طراحی، مقایسه و انطباق

قدرت تجسم، تفکر و تخیل

قدرت استدلال منطقی و ریاضی و درک علمی و...

منجر شود.

در استفاده از کتاب برای بهره برداری بهتر، توجه به موارد زیر لازم است:

۱. هدف از کتاب حاضر و تست های موجود آن، اندازه گیری هوش نمی باشد. زیرا این موضوع هنوز جای بحث های فراوانی دارد. بلکه هدف انجام تمریناتی است برای رشد توانایی های مختلف ذهن. بنابراین زیاد یا کم پاسخ دادن به تست ها، نباید دلیل باهوشی یا کم هوشی و عقب ماندگی کودک تلقی شود. هر چند جواب دادن درست به تست ها نکته مثبتی است اما هدف این است که با یک کار مستمر و طولانی در طی چند ماه، ورزشی مفید برای ذهن او انجام گیرد.
۲. چون استعدادها متفاوت است و تست های کتاب هم برای بسنین مختلف و از کشورهای مختلف جمع آوری شده است، پس در صورت عدم پاسخ صحیح کودک به جواب، جای نگرانی نیست، بلکه یادگیری آن و فعالیت و جذب وی به حل تست ها موجب خرسندی می باشد. بنابراین نباید در موقع غلط جواب دادن، فکر او را تنبیل و کم هوش بخوانید. بلکه بیشتر با تشویق و راهنمایی و توضیح بیشتر او را علاقه مند بسازید.
۳. تست ها چهار جوابی است و باید او را با این گونه تست ها آشنا کنید و به او یادآوری کنید که فقط یک پاسخ صحیح در بین جواب ها می باشد. امروز این تست ها از ابتدایی تا دانشگاه در سیستم ارزشیابی تحصیلی راه پیدا نموده است و بهتر است کودک با آن آشنا شود.
۴. اولاً زمانی که خودش مایل است با او کار کنید. ثانیاً می توانید با توضیح دادن درباره هر قسمت علاقه او را بسنجید و از تست هایی که مایل است شروع کنید. کتاب تقریباً منظم و از ساده به مشکل جمع آوری شده (خصوصاً در قسمت روابط، حروف، اعداد و اشکال). و کار کردن منظم بهتر است. ولی گاهی که دچار مشکل می شوید می توانید از یک چیستان، مارپیچ، حل اختلاف، یا تشابه شکلی، یا تست های ساده شروع کنید. و با تشویق های بسیار مثبتی بر اینک «تو بچه باهوشی

هستی!» او را ترغیب نماید.

۵. برای سؤالات از یک تا ۳ دقیقه وقت در نظر بگیرید. از هر سری، سؤال نمونه‌ای را خوب برای او توضیح دهید (پس لازم است قبلاً با توجه به زمان تعیین شده به تست‌ها جواب بدهد ولی اگر احساس کردید خیلی وقت کم آورده بدون آن که به او ایراد بگیرید وقت اضافه بدهید.

۶. کار کردن مستمر، مثلاً دو روز یکبار روزی نیم ساعت، بسیار مفیدتر از چند ساعت کار در روز است. مگر اینکه کودک علاقه‌مند باشد.

۷. در هر مساله‌ای که پیش از حد معمول متوقف شد می‌توانید او را راهنمایی کنید و اگر باز هم حل نکرد بگذارید برای وقتی که کتاب به پایان رسید.

۸. توجه کنید که هر بخش از تست‌ها و حتی هر سری، به بخشی از توانایی ذهن توجه دارد. پس در بخش‌هایی که ضعیف است می‌توانید بعداً بیشتر کار کنید. به همین منظور بهتر است جواب تست‌ها را روی کاغذ دیگری بنویسد (نه روی کتاب). تا بار دیگر بتواند دوباره آن را حل کند. (البته با یک فاصله زمانی یک ماهه)

۹. در حین پاسخ به تست‌های هر سری، نباید به پاسخ‌ها مراجعه نمود تا کودک حداکثر فکر و تلاش ذهنی خود را انجام دهد.

۱۰. به حل ابتکاری کودک اهمیت بدهید. مهم پاسخ صحیح است حتی اگر راه حل او با راه حل آخر کتاب فرق نماید.

۱۱. می‌توان با برانگیختن حسن رقابت، از دوستان و اقوام هم سال او در زدن تست‌ها استفاده نمود. و مقایسه انجام داد تا به ضعف کودک پی ببرید. اما باز این هم دلیل کم هوشی وی نیست زیرا امکان دارد در قسمت دیگری قوی‌تر باشد.

۱۲. در انتهای کتاب پرسشنامه‌ای است که اگر آن را بعد از خاتمه کار با کودک و تمام شدن کتاب، پر کرده و برای انتشارات شباهنگ، به همان آدرس پشت جلد کتاب پست فرمایید کمک ارزشمندی به ما و به کودک خود نموده‌اید.